

St. Agatha en de regeering : eene volledige oplossing der kwestie over de kloostergoederen

<https://hdl.handle.net/1874/236380>

mm. 13400

lak 132

ST. AGATHA EN DE REGEERING.

EENE VOLLEDIGE OPLOSSING
DER KWESTIE

OVER

DE KLOOSTERGOEDEREN,

DOOR

J. W. VAN BOLDRIK, Abbé.

141

NIJMEGEN,
D. H. V I N K.
1877.

ST. AGATHA EN DE REGEERING.

ST. AGATHA EN DE REGEERING.

EENE VOLLEDIGE OPLOSSING
DER KWESTIE

OVER

DE KLOOSTERGOEDEREN,

DOOR

J. W. VAN BOLDRIK, Abbé.

BIBLIOTECA
CONV. WILHELMUS
ORD. FRAT. MIN

NIJMEGEN,
D. H. V I N K.
1877.

Geen exemplaar zal worden voor echt erkend, zonder
schriftelijke onderteekening van den Schrijver

J. Jean Botvick
Abbe

ST. AGATHA EN DE REGEERING.

Om breedvoerig uit te wijden, of eene volledige geschiedenis, van al de lotgevallen van dat meer dan vijf eeuwen oude klooster en zijne voortdurende bewoners, met al de gekleurde omstandigheden te schetsen, is voor mij eene al te zware taak, en ligt ook geenszins in mijne bedoeling.

Zonder twijfel zoude het evenwel de moeite waard zijn, dat iemand voor zulk eene taak meer opgewassen, en met de noodige bescheiden ten dienste aan dien arbeid zich nederzette.

Om echter eene eeuwenoude kwestie als deze aangaande den eigendom der uitgestrekte kloostergoederen van St. Agatha, tusschen den Staat der Nederlanden en de Ew. Kruisheeren tot duidelijkheid en ontkenning te brengen, is niet zoo moeielijk als zich velen wel voorstellen.

Wij stellen ons slechts vóór eenen nuttigen arbeid te

verrichten , en zooveel mogelijk eenen dienst te bewijzen aan oningewijden over de voornaamste bijzonderheden ten aanzien van recht en onrecht, wederzijds te kunnen beoordeelen.

Al dadelijk staan wij voor de vraag: wie heeft gelijk? — De Staat der Nederlanden of de Ew. Kruisheeren, betrekkelijk den eigendom der kloostergoederen van St. Agatha?

Het antwoord zou zeer kort zijn, wanneer wij slechts de christelijke rechtvaardigheid en het natuur-recht deden spreken en in aanmerking komen. Zonder twijfel is dan de uitspraak geheel en al ten gunste der Ew. Kruisheeren.

Brengen wij echter met deze kwestie in verband het revolutionair geweld en het recht van den sterksten, zoo van ouds onder onze landgenooten, als in den tegenwoordigen tijd, dan krijgen dikwijls de rechtvaardigste zaken een geheel ander aanzien, wat hier vooral dient in 't oog gehouden te worden.

In dier voege moeten wij de kwestie beschouwen, maar ook dan nog valt de Staat in het ongelijk, hetgeen mijn oogmerk is, om het op goede gronden aan te toonen.

De Staat zegt: het zijn Domein-goederen — voor ruim 200 jaren den Kruisheeren ontnomen — later gewettigd — en voor slechts *f* 1700 's jaarlijks aan hen verhuurd.

De Ew. Kruisheeren zeggen: het is ons altijd gebleven eigendom — het is ons nooit ontnomen — en zoo al, dan toch ook steeds weder teruggegeven — wij zijn al de eeuwen door in het bezit en den eigendom gebleven. — Wanneer? — Door wien? — en hoe heeft de Staat recht en aanspraak daarop verkregen?

De Staat is de aanrander, en moet derhalve zijn recht en aanspraak bewijzen.

Ziet daar de gestelde kwestie, en dit een en ander zullen wij ondernemen tot oplossing te brengen, opdat elk Nederlander, ja ware het mogelijk, geheel Europa wete, wat in deze kwestie recht en billijk is, en hoe men hier met Kloosters en Priesters begint om te springen.

Dit een en ander zal ons duidelijk worden, wanneer wij nagaan, wat zool onze voorzaten, zoowel van den kant der Ew. Kruisheeren, als van den kant der vroeger regeerende Prinsen van Oranje, Stadhouders of Souvereinen enz., hier betrekkelijk gedaan hebben; — en wat thans de Regeering van hetzelfde Huis van Oranje durft te ondernemen tegen vreedzame kloosterlingen.

Met hoeveel fierheid deden genoemde Prinsen in de geschiedenis van het oude klooster St. Agatha, die geheel met hunne daden zamen gaat, voor het eerst hunnen naam en adel kennen! — Hoe hoog stonden hunne edele handelwijze en adellijke grootmoedigheid ten aanzien der Ew. Kruisheeren verheven boven de tegenwoordige Regeering van hetzelfde D. L. Huis van Oranje!

Het spreekt van zelf, dat steeds eene ondergeschikte macht voor eene hoogere moet zwichten, maar geen Prins noch Vorst, en veel minder een minister, kan van zich zelve tevreden zijn, noch de achting der landgenooten inoogsten, wanneer hij op eene despotische wijze te werk gaat en zijne onderdanen kwelt en onderdrukt.

Het eerbiedwaardig gesticht St. Agatha werd voor ruim 500 jaren geleden door de Ew. Kruisheeren aangelegd en onafgebroken door hen tot op den huidigen dag bewoond.

Door woeste gronden te ontginnen, door schenkingen der Edele Graven van Kuijk, den Hertog van Gelder,

Elisabeth van Kleef en Ravenstein, den Vrijheer van Haps, Maximiliaan Roomsche-Koning, den Hertog Philips, Margareta van Egmond, enz. en door aankoop met eene zuinige en bespiegelende levenswijze der bewoners is het aan de goederen gekomen en eindelijk geworden, wat het thans is.

Het doorworstelde al de onrustige tijden en afwisselende oorlogskansen gedurende de reformatie, en werd door eene bijzondere bescherming der eertijds elkander opvolgende Prinsen van Oranje, voor de belagers en eene anders wissen ondergang behoed.

Zij toch hebben niet alleen nooit een begeerig oog op de goederen van St. Agatha geslagen, veel minder, dat zij die voor hun zelve zouden geannexeerd hebben, maar ook hebben zij de Ew. Kruisheeren tegen alle andere vijanden daarvan gevrijwaard, en hen in alle hunne rechten en bezittingen steeds gehandhaafd. — Zelfs is het klaarblijkend in hunne veelvuldige afgelegde bewijzen, dat het steeds hun zorg en toeleg was, om St. Agatha voor altijd in de toekomst te bevestigen en te beveiligen; hetgeen de geschiedenis en vele documenten bij de Ew. Kruisheeren volkomen bewijzen.

Eenige der voornaamste zullen wij hier aangeven, die geheel voldoende zullen zijn, om hunne en de tegenwoordige handelwijze te leeren kennen; en die tevens volkomen bewijzen, dat de Ew. Kruisheeren in hun volle recht stonden en steeds gebleven zijn.

1566. 8 Aug. — Dus niet van daag of gisteren waarmede wij willen beginnen, „gaf Prins Willem I den Kruisheeren „van St. Agatha eene beschermende militaire wacht, — „hij liet den titel van bescherming boven den ingang van

„het klooster plaatsens, — en zond bovendien later nog „brieven van bescherming uit Amsterdam over.”

1573. 22 April. — Gaf Willem, Hertog van Kleef insgelijks brieven van bescherming.

1575. 10 Oct. — Zondt nogmaals Willem I brieven van bescherming uit Rotterdam over.

1602. — Prins Maurits bepaalde bij de overgave der stad Grave in de uiterst strenge capitulatie-acte. Art. 4: „Dat de Kruisheeren van St. Agatha zullen mogen blijven „wonen zonder bekreun van iemand, genietende hunne „inkomsten, zoo patrimonieële als herkomstig van hun klooster, zonder dezelve te annoteren. of in arrest te nemen, „onder wat voorwendsel ook; dat zij zullen behandeld worden „als andere ingezetenen,” enz. — „waarbij hij nog verklaarde:” „Zelf hun pandheer te zullen zijn.”

1612. — Versierde hij de kerk van St. Agatha met gebrande glazen, waarin zijne beeltenis onder eenen troonhemel nedergeknield nog te zien is.

Dus kunnen wij met volkomen zekerheid concluderen, dat tijdens Prins Maurits het klooster en de goederen van St. Agatha nooit zijn verbeurd verklaard, of tot Domein zijn overgegaan. — Want zelfs beide oorlogspartijen spaarden het klooster. — En Prins Maurits stierf in 1625.

1628. — Prins Fredrik Hendrik deed zich nog meer gunstig jegens de Kruisheeren kennen. — „Hij bevestigde die bescherming opnieuw door bijzondere brieven.” Dit deed hij nogmaals in 1641. Hij stierf in 1647, juist voor den

Munsterschen Vrede. — Dus ook onder zijne heerschappij is St. Agatha niet aangeslagen.

Men ziet dat wij slechts een kort overzicht nemen van de voornaamste stukken om kort te kunnen zijn. Om de omstandigheden, die hiermede vergezeld gaan, te verhandelen, is niet noodig om ons ontwerp te bewijzen. — Ook zullen wij de grond-argumenten der tegenstanders niet verzwijgen. Ze zullen hier volgen.

Kort vóór den Munsterschen Vrede werd St. Agatha „bij arrest geannoteerd” en verbeurd verklaard. — Bij welke gelegenheid dit geschiedde, is ons niet bekend, dan wel „dat de Kruisheeren er tegen geprotesteerd hebben.”

Zij werden toen verschrikkelijk geplaagd, en moesten zelfs gaan vluchten, om hun leven in veiligheid te stellen en de gevangenis te ontkomen, hetgeen ook een paar leden niet gelukte. — De lekebroeders echter bleven in het klooster.

Weldra keerden de vluchtelingen weder terug naar hun klooster en hunne goederen.

Deze geschiedenis is aangaande St. Agatha, zoo wel als met alle anderen een geheel treurspel. Hoe het ook zij, er is ten aanzien der kwestie ook niets aan gelegen, omdat het vóór den Munsterschen Vrede was, en er geen executie op gevolgd, maar *het tegendeel* later door al de handelwijzen dier Prinsen volkomen gebleken is.

1648. — Onder Willem II werd „met den Munsterschen Vrede de Souvereiniteit over de Stad Grave en het Land van Kuijk aan de Prinsen van Oranje toegekend.”

De kloostervijanden willen, dat hierbij ook alle geestelijke goederen, en derhalve die van St. Agatha, verbeurd verklaard, en aan de Prinsen van Oranje toegekend zijn.

Maar bij dit Tractaat werden hen toch gewis geene private eigendommen, en veel minder eene despotische macht gegeven, om naar willekeur zich andermans goed toe te eigenen? — En zoo al, dan bewijs ik, dat zij het nooit in bezit hebben aangenomen.

Neen juist het tegendeel. Zij waren en bleven de edele beschermers van St. Agatha. Zij wilden zich niet verrijken met die kloostergoederen, ofschoon zij gelegenheid genoeg hadden om het te kunnen. — Het staat den tegenwoordige tegenstanders en de Regeering te bewijzen, dat die goederen hen zijn toegewezen — en dit zij zoo, maar vooral, dat zij die ooit aanvaard hebben.

Vooronderstellen wij zelfs: dit zij bewezen, dan toch vervalt het weder *door latere bepaalde toekenningen* der D. L. Prinsen, Stadhouders of Souvereinen, die op nieuw ontegensprekelijke bewijzen van *het tegendeel* aan de Kruisheeren hebben afgelegd. — Dit zullen wij zien, maar wij concluderen tevens: dus zijn de Ew. Kruisheeren ook met den Munsterschen Vrede in hun wettig bezit en eigendom gebleven.

1650. — Stierf Prins Willem II, die op geene wijze kan aangeduid worden, dat hij de Kruisheeren ongenegen was, ofschoon hij daarvan geene bewijzen heeft nagelaten.

Intusschen lag de kleine Prins Willem III nog in zijne wieg, en er bestond geruimen tijd eene Stadhouderlooze regeering.

1653. 29 Novemb. — Dus 5 jaren na den Munsterschen Vrede, werd er (waarschijnlijk door de Voogden van den minderjarigen Prins,) een *verdrag gemaakt met de Kruisheeren van St. Agatha*, waarbij zij in het bezit en den eigendom werden bevestigd, bij wijze van „*admodiatie*, op voorwaarde, dat zij jaarlijks *f* 1200” zouden betalen. — Later is het gekomen op *f* 1700.

Deze *admodiatie* werd aangegaan door bemiddeling van den Spaanschen gezant Anton Brun, waaruit men kan afleiden, dat zij ten gunste der Kruisheeren was.

Nu is hier de vraag: moet men hier dat woord „*admodiatie*” als eene bij ons gewone *pacht* of *huur* verstaan? O! neen! Het was veeleer eene welwillende tegemoetkoming in het belang der Kruisheeren met — „*één recognitiepenning*” — zoo als er vermeld staat. — Ook die volmachten bevrijdden hierdoor de Kruisheeren van hunnen ondergang, met het oog op de toekomst, om hen voor altijd in zekerheid van hun bezit te stellen, dewijl die tijden zoo wankelbaar waren.

De tegenwoordige Regeering en tegenstanders der Ew. Kruisheeren willen het echter anders verstaan hebben, en zeggen dat die *admodiatie* niets anders is, dan eene gewone *pacht* of *huur*.

Maar is het niet al te belachelijk om te gelooven, dat zij voor een goed van ongeveer een half millioen slechts *f* 1200 huur zouden bedongen hebben? — En is het nog niet bespottelijker, om zoo maar voetstoots aan te nemen, dat zonder gewigtige en bijzondere redenen, onze vorige Protestantische Regeeringen, zoowel als de tegenwoordige, dat goed voor dien spotprijs aan R. C. Priesters gedurende honderde jaren zouden *verhuurd* hebben? — Hunne

handelwijze zoude alsdan toch eene al te verregaande slechte administratie bewijzen.

Nog een ander bewijs dient hier te worden aangemerkt. Wij vinden, dat ook de voogden over den minderjarigen Prins die *admodiatie* niet als eene gewone *huur* beschouwden, maar die bevestigden *met toekening der eigendommen aan de Kruisheeren, op voorwaarde van goedkeuring bij meerderjarigheid.*

Dit deed in 1661 den 29 Julij Prinses Amelia namens den koning van Engeland en den Keurvorst van Brandenburg.

Niet alleen is daarop later de goedkeuring gevolgd, maar de Kruisheeren en goederen werden door den Edelen Prins in bescherming genomen en nog sterker in hun eigendomsrecht bevestigd, zoo als wij zien zullen.

De aanranders beroepen zich vooral op de twee voorgaande punten; te weten: op de bepaling van den Munsterschen Vrede, waarbij de stad Grave en het Land van Kuijk aan de Prinsen van Oranje werden toegekend, — en op de gemelde *admodiatie*, om te beweren, dat het thans Domein-goederen zijn. — Kortom, hunne rede-neering is deze; — *Toen* zijn die goederen ontnomen, — geroofd, — geannexeerd; — ergo is het *nu* ons eigendom, de eigendom van den Staat. — Hoe belachelijk!

Maar daargelaten de bijzondere bescherming der Prinsen van Oranje, en constateren wij de verkrachting der Christelijke rechtvaardigheid, dan vragen wij evenwel: welk recht hadden die Munstersche Vredemakers om andermans goed en privaat, eigendom aan eenen boer of Prins ten geschenke te geven? — En welk recht had Prins Willem II, om zich andermans goed toe te eigenen? —

Heeft hij het ooit aangenomen of aanvaard? — Zoo ja; — dan staat het u te bewijzen.

Doch ook al maar weer voorondersteld, dat de goederen der Kruisheeren van St. Agatha met den Munsterschen Vrede, of door Prins Willem II zijn aangeslagen, en hem zijn toegewezen, door wie ook.

Dan zal toch een later Prins van Oranje, met zelfs grootere macht, meer recht hebben om die goederen den Kruisheeren te laten behouden of terug te geven, dan zij hadden om ze hen te ontrooven? — En hierop heeft men wel te letten, — want 24 jaren na den Munsterschen Vrede — en 19 jaren later dan de „*admodiatie*” werden de volkomen eigendom en het wettige bezit dier goederen nog ongeschonden den Ew. Kruisheeren van St. Agatha toegekend.

De volgende bewijzen der Ew. Kruisheeren en de geschiedenis zullen het volkomen aantonen.

1672. — Prins Willem Hendrik; juist 300 jaren na de stichting van het klooster St. Agatha, misschien bij het eeuw-feest; — „*gaf den Kruisheeren eene krijgswacht, en bewijs-brieven, dat hij in bijzondere bescherming en protectie neemt het klooster en godshuis van St. Agatha, met den Prior en alle andere conventualen, nu zijnde en hiernamaals zullende wezen, hunne goederen, zoo roerende als onroerende, hunne kerk*”, enz. enz.

Beide de oorlogspartijen erkenden den eigendom aan de Kruisheeren, en de Prins wilde, dat zij zijn wapenen ofte blazoen voor het klooster en andere huizen opsloegen.

Men zal toch niet willen beweren, dat hij hiermede

zijn eigen goed in bescherming nam; want dan bezaten het de Kruisheeren niet meer?

Ergo staan hier de Kruisheeren nog in hun volkomen recht en wettig eigendom dier goederen — hen door den Prins, Stadhouder of Souverein met bewijzen gewaarborgd; en sedert dien tijd, tot aan Napoleon I, zijn zij niet meer met suppressie, arrest of annexatie bedreigd geworden!

1702. — Den 4^{en} Mei in den Successie-oorlog namen de Staten het klooster en de goederen ook nog in bescherming. — Ook deden dit later nog de Graaf van Athlone en de Hertog van Marlborough uit het hoofdkwartier te Overasselt bij Grave.

Dus tot aan Napoleon I. zijn de Kruisheeren in hun volkomen recht en wettig eigendom der goederen gebleven.

Zoo zijn wij dan gekomen tot op onzen tijd, waarop ter bewering, of de kloostergoederen van St. Agatha al of niet Domein zijn, minder acht gegeven wordt. De Regeering gaat er op voort als ware het een fait accompli van vroegere tijden, en heeft zich zeer zeker nooit de moeite gegeven om het nauwkeurig te onderzoeken of te weten. — Het ware te wenschen dat eene onpartijdige commissie daarvoor benoemd werd.

1812. — Napoleon I was den Kruisheeren weder lastig. Bij decreet van den 3^{en} Januarij werden *alle kloosters opgeheven — en de goederen van St. Agatha met verkoop bedreigd.*

Dit was gewis een harde slag voor allen, doch de schrandere Prior van St. Agatha, S. W. Gielen, verstoutte zich den geheelen toestand van zijn klooster aan den machtigen keizer bloot te leggen, en Napoleon, die niets spaarde, maakte eene eervolle uitzondering op St. Agatha. Hij liet het *in Statu quo*, op grond van het admodiatie-verdrag. — Dus St. Agatha bleef ook hier gespaard en in het bezit der goederen.

Deze daad scheen bijna ieder een wonder, hoe de groote despoot zooveel eerbied voor het grijze St. Agatha aan den dag legde.

1814. — Koning Willem I, meer de R. C. Geestelijken en Religieuzen ongunstig in het algemeen, dan den Kruisheeren in het bijzonder, maar hen ook meer dan zijne D. L. Voorzaten, bepaalde bij besluit No. 50, „*dat alle kloosters zijn en blijven gesupprimeerd.*”

De Ew. Kruisheeren protesteerden daartegen en meenden zelfs bij de rechterlijke macht bescherming te moeten zoeken. Het kwam echter tot geene uitvoering, en het *Statu quo* bleef in deze gehandhaafd.

Overigens bleef bepaald: „*dat de kloosters geen nieuwe leden meer mogten aannemen, en dat de Conventualen van St. Agatha niet als corporatie, maar als individu's tot de admodiatie waren toegelaten, en dat zij mogten blijven wonen als te voren.*”

Hierbij werd nog bepaald *een pensioen voor hen, die het klooster gingen verlaten.*

Er waren maar weinig leden meer, en zoo meenden zij door dit listig aanbod van zelf de boel in handen te krijgen, ofschoon ook later een pensioen onvoorwaardelijk werd

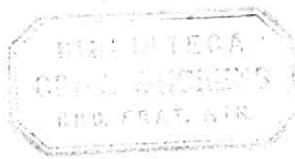
toegezegd, ingeval van eene geheele of gedeeltelijke be-rooving hunner goederen.

Intusschen gingen de Kruisheeren onder gemeld besluit zeer zwaar gebukt, terwijl zij zich aan het geweld moesten onderwerpen; *want tegen een oven is slecht gapen.*

1840. — Koning Willem II meer gunstig gestemd voor zijne Katholieke onderdanen, en bijzonder voor de Kruisheeren, wiens Overste S. W. Gielen hij onder zijne vrienden telde, „*vernietigde zijns vaders besluit, herstelde hunne rechten weder in den vroegeren toestand, en liet hun weder nieuwe leden aannemen.*”

Deze edele Vorst dacht er geheel anders over, dan onze tegenwoordige hoofdmannen. Hij maakze zich geheel met den toestand van St. Agatha bekend, door het persoonlijk te gaan opnemen. — Hij had niet de minste bedenking tegen het eigendomsrecht der Ew. Kruisheeren, en ter erkenenis hiervan, tijdens zijne Residentie te Tilburg boodt hij den Kruisheeren aan, door bemiddeling van den Bisschop, nu wijlen Mrs. J. Zwijsen, „*dat de Kruisheeren de admodiatiesom van f 1700, evenals eene grondrente, tegen penning 30 zouden uitbetalen.*”

Zou nu Koning Willem II zoo iets gedaan hebben, ja zelfs durven doen, indien hij niet ware overtuigd geweest, dat de Kruisheeren in hun volkomen eigendomsrecht, steeds gebleven waren en stonden? — Te meer nog, omdat de Overste S. W. Gielen meende dit niet te moeten doen, omdat hij het te hoog, en zich evenzeer te sterk overtuigd van zijn eigendom en bezit achtte. — Welk verschil nog zoo kort geleden tegen nu!

Reeds van te voren had hij den ZEw. Prior toegestaan 8 nieuwe leden te mogen aannemen, om daardoor het uitsterven der Kruisheeren te voorkomen.

Deze leden boden zich allengskens aan, traden in het medebezit der goederen, en het oude Gesticht was weder voor eenen wissen ondergang beveiligd.

Later maakten de Ew. Kruisheeren alle goederen onderling voor allen in gemeenschap, groeiden steeds meer en meer aan in getal, en werden tamelijk met rust gelaten tot de Regeering van thans onzen geëerbiedigten Koning Willem III en den tegenwoordigen tijd van het rechtvaardig liberalisme bij uitnemendheid.

Nu in 1877, onder het ministerie Heemskerk, — 'hoe affreus! — nu komt de Staat in eens voor den dag, en is, op grond, dat het vroeger geroofde goederen zijn, en zelfs in tijd van rust en vrede, de onbeschaamde aanrander van het Kruisheeren goed, dat in alle vorige eeuwen van aanrandingen gespaard en geëerbiedigd bleef.

Met een despotisch gezag maakt deze Regeering een begin van toeëigening door verkoop der goederen, zonder te waarschuwen of zich het minst te storen aan de billijkheid, het recht en de rechtmatige protesten der Ew. Kruisheeren.

Grievend moet het genoemd worden door alle Katholieke en rechtschapen harten van ons dierbaar en vreedzaam vaderland, dat blijkbaar ter navolging van buitenlandsche vervolgers van Religieuzen en Priesters zich zoo zeer gekrenkt en zoo diep moet verlaagd zien!

Of kan het erger? — Eeuwenoude eiken werden geblest, openbaar verkocht, ontworteld en aan joden overgeleverd.

De eeuwenoude bewoners werden per deurwaarder

aangekondigd, dat zij na een half jaar met 1° Januari 1878, hun dierbaar klooster, waaraan zij zich met hart en ziel, voor leven en dood verbonden hebben, moeten verlaten.

Hunne pachtboeren werd aanschrijving gedaan om binnen 6 dagen bij den ontvanger der Reg. en Dom. een nieuw huur-contract te komen sluiten en teekenen. — Gewis een listigen toeleeg. om door de zwakheid der pachters de goederen van zelf in handen te krijgen. — Niemand hunner verscheen, immers zij hadden van hunne zoo zeer beminde Kruisheeren gehoord.

Na deze mislukte poging, werd hen onverwijld ook aangekondigd, dat zij evenzeer als hunne landheeren met 1° Januari 1878 hunne woningen en landerijen moeten verlaten.

Ongeveer 72 Bunders Maaswaarden en bosschen onder Kuijk, Oeffelt, Linden en Mook werden ten verkoop gepubliceerd.

Dezelfde ambtenaar adverteerde in de couranten, dat de tiend-plichtigen hunne tiend- en grondrenten in 't gevolg na 1° Januari aan den Staat, *als eigenaar en recht-hebbende*, bij hem te Boxmeer moeten komen voldoen. enz. enz.

Ziet daar den volkomen aanslag! — *La mort sans compliments, sans phrase!*

Meermalen zijn de Ew. Kruisheeren door verschillende ministeriën onder Willem III lastig gevallen, maar toch steeds erkenden zij, zoo niet alle, ten minsten vele rechten der Kruisheeren, zooals uit eenige transactiën als anderszins blijktbaar is; — doch langzamerhand hebben zij zich meer en meer door afpersingen en eene uit vrees

verschoonbare toegeeflijkheid der Ew. Kruisheeren de einden in de hand gewrongen, totdat ze thans zich sterk genoeg wanen, en onbeschaamd genoeg zijn om het geheel aan te randen.

Tot zelfs na den verkoop der boomen geloofden de argelooze Kruisheeren in al hunne goede trouw, dat ze in weerwil der bedreigingen nog gracieus door de Regeering zouden behandeld worden. — Zekerlijk zijn ze schuchter genoeg gemaakt door de overmacht om voorzichtig te zijn, en daarvandaan kan men ook hun anders onbegrijpelijk stilzwijgen, en de flauwheid der pers verklaren.

Thans is hunne illusie volkomen, zoodat ze niets gunstigs meer van daar kunnen te gemoet zien.

Onder meer andere toegeeflijkheden uit nood en om beters wil gedaan, komt ons voor eene transactie tusschen hen en den Staat in 1855:

Toen werden de goederen geschat op . . .	f 200,000.—
En aan hen overgelaten voor	- 163,000.—
In 1861 werden ze geschat op	- 225,710.—
En aan hen overgelaten voor	- 186,000.—

waaruit wij zien, dat de Regeering niet eene onaanzienlijke som ter korting als recht en billijk erkende.

Deze transactie werd echter om verschillende redenen en rechten der Kruisheeren door de tweede kamer der Staten-Generaal afgekeurd, — en de Kruisheeren bleven weder *in Statu quo* der admodiatie.

Zekerlijk is het te betreuren, dat de Kruisheeren steeds zooveel geduld en toegeeflijkheid, om niet te zeggen, zwakheden hebben aan den dag gelegd; want ongetwijfeld zullen hunne belagers die afgeperste toegeeflijkheden als zoovele argumenten van schuldbekentenis tegen hen aan-

voeren, maar evenzeer, als bij den geweldigen smid met zijn gloeiend ijzer in Vader Cats, zal hier het *vi coactus* van toepassing zijn en kunnen aangevoerd worden.

Met het grootste genoegen zien wij dus het rechtmatig gerechtelijk verzet tegen eene Regeering, die alle billijkheid terzijde zet, door hen tot het uiterste te dwingen, en met de beste verwachting zien wij den gunstigen uitslag te gemoet.

In alle geval, de Staat is de aanrander en zal derhalve zijn recht en aanspraak moeten bewijzen.

Het geldt hier slechts een proces over den willekeurigen verkoop van een massa eikenboomen, wat eene volkomen aanranding is van eigendom; ook in betrekking van het geheele goed, dat hierdoor tot geheele helderheid en oplossing moet komen, en welk proces ten aanzien der admodiatie, vooral beschouwd als *huur*, den aanrander volkomen in het ongelijk moet stellen, evenals een eigenaar, die een fraaien verhuurden tuin in weerwil van den huurder van een sierlijk plantsoen zou gaan berooven.

Het is om zoo te zeggen eene gelukkige gelegenheid, die zich hier aanbiedt, om over dat gedeelte, afzonderlijk van het geheele kloostergoed, het proces te kunnen aanleggen en voeren. — Want van af de aanranding van Koning Willem I zouden de Kruisheeren zeer zeker de zaak voor den rechter gebracht hebben, zoo niet eene alles afdoende reden hen daarvan had weerhouden.

Deze reden was steeds het zoogenaamd Sequester, of het in beslag leggen van het betwiste goed gedurende het proces, waarmede verbonden gaat, dat het aan een derden in beheer wordt gegeven.

Nu zoude het allicht gebeuren, dat zulk een proces een

aantal jaren getrokken werd, en de Kruisheeren zouden in al dien tijd van kerk en klooster en tevens van al hunne goederen verstoken en beroofd zijn.

Thans staat het evenwel buitendien ter beslissing van den rechter, of die goederen werkelijk verbeurd verklaard zijn, zonder dat ze ooit weder aan de eigenaars zijn teruggegeven. — En zoo genomen, of een aanslag van vroeger, die nooit ter executie kwam, wettige gevolgen zal kunnen hebben, om een vroeger begonnen roof nu ruim 200 jaren verder te gaan volvoeren.

Heeft veeleer de Regeering geen overvloed van reden om volkomen afstand te doen, en de Ew. Kruisheeren in den volkomen eigendom te bevestigen? Wij kunnen op het voorbeeld wijzen van Belgie tijdens de revolutie, toen de geestelijke goederen in de Provincie Limburg aan hunne oorspronkelijke eigenaars werden teruggegeven. Ook St. Agatha was daarvan deelgenoot.

Met gespannen verwachting zullen wij uitzien, wat er verder met St. Agatha zal gebeuren, terwijl ons een goed vertrouwen nog een paar vragen uitlokt.

Zal niet onze volksvertegenwoordiging tusschen beiden treden om den Staat te nopen van de onrechtvaardige aanspraken volkomen afstand te doen?

Of zal niet onzen geëerbiedigden Koning, evenzeer als zijne D. L. Voorzaten, zijn beschermend woord doen hooren?

En zal, in geval van berooving, den leden geen pensioen worden toegekend, zooals meermaals gedaan is?

Wij zijn immers nog niet zoover gekomen in ons Nederland, dat alle recht en billijkheid hebben opgehouden, en dat men thans door sektenhaat gedreven nog stouter

zal zijn, dan tijdens de reformatie, toen alles ten ondersten boven ging, en het D. L. Huis van Oranje evenwel het grijze St. Agatha van zijnen ondergang bevrijdde?

Hiermede hebben wij dan zoo beknopt mogelijk den vroegeren toestand van het oude roemrijke klooster St. Agatha geschetst — en gezien, welk eenen geweldigen aanval het thans te verduren heeft, — dat al de aanspraken der Regeering alleen en uitsluitend worden gehandhaafd door het recht van den sterksten, en dat het in alle geval, hoe men de kwestie ook keere of wende, roof, dwang en afpersing is, waarop alles berust en terugslaat.

Intusschen zullen wij toezien, en ons aan de bescherming des Heeren, en de rechtvaardigheid onzer rechters toevertrouwen.
